

Petra og Margit Spedstad

Vevsøstre med sans for flid og kvalitet

Av Eva Tveter

Søstrene Petra Marie og Ingrid Margit Spedstad, ofte kalt for «Spedstadjentene», ble født på gården Spedstad i Trømborg i henholdsvis 1908 og 1910. Foreldrene, Sofie og Julius Spedstad, oppdro døtrene til flittige og plikttro jenter, noe som preget dem hele livet. Slik var det også i deres mange år som veverker. Høydepunkter i deres yrkesliv var bestillingsarbeider i gardiner og møbelstoffer til Oslo Rådhus, kronprinsboligen «Skaugum» i Asker og «Kongeskipet Norge», som ble gitt som folkegave til kong Haakon i 1948. Disse oppgavene ble ikke gitt til hvem som helst. Likevel: Flere karakteriserer søstrene Spedstad som norgesmestre i beskjedenhet!

Skole og arbeid

Sviu skole lå ikke langt fra hjemmet, og de små jentene trippet glade avgårde for sju år på folkeskole og deretter fortsettelsesskole. Begge var skoleflinke og musikalske, og storesøster Petra, fattet tidlig interesse for å bli lærer. Den drømmen ble aldri oppfylt, noe som nok var et savn. I stedet ble det husmorskole på begge, Petra på Risum i Østfold og Margit på Rosenvilde i Bærum.

For øvrig var det nok av arbeidsoppgaver på gården med både ute- og innarbeid. Far Julius var også bankmann og sterkt engasjert i bygdas styre og stell, mens mor Sofie hadde

bevegelsesproblemer på grunn av en hofteskade. Sofie var særdeles flink i all slags håndarbeid, som brodering, strikking, hekling og ikke minst veving, og jentene lærte tidlig å skape fine arbeider på hennes nydelige blåmalte vevstol.

I 1937 flyttet de sammen med foreldrene til villaen Fjeldstad, ved Eidsberg stasjon. Faren var sliten og syk, og døtrene passet lojalt på sin far og mor til begge var døde.

Milevis med vevnader

I nesten 40 år satt Petra og Margit ved vevstolene sine og produserte bunke på bunke med husflidstoffer. De startet i 1937 med å veve for Husflidslaget, men fikk etter hvert større og større oppgaver for «Husfliden» i Oslo.

Å veve er hardt arbeid, særlig når stoffbredden er 140 cm. Enkelte av rullene var på 60 meter(!), og det ble trening som kjentes godt i hender, skuldre og armer. Petra slet også med ettervirkninger av giktfeber, og foretrakk som avveksling veving av lettere gardiner og silkestoffer.

Kvalitetsarbeid

Søstrene ble fort kjent for alltid vel utført arbeid, og de fikk mange store oppdrag for offentlige bygninger (Oslo Rådhus) i tillegg til kirketekstiler som messehageler, et vanskelig og krevende arbeid. Bunadstoffer ble det også mange titalls meter av.

Kom man på besøk til Fjeldstad på

Petra Marie og Ingrid Margit Spedstad hadde to vevstoler, en stor for tyngre stoffer og en liten blå for «finere» arbeider. Søstrene var trofaste i sitt arbeid i over 40 år og hadde et usedvanlig godt søskenforhold. (Foto: Indre Smaalenenes Avis.)

hverdager, kunne man høre dunkene fra skjeslaget til langt ut på kvelden, Rent økonomisk var ikke veving særlig innbringende, men vevtantene hadde skaper- og arbeidsglede i tillegg til en sterkt velutviklet pliktfølelse. Spoling og renning ble unnagjort mellom vevøktene, og de var stolte av hva de fikk til.

Utmerkelser

Petra og Margit hørte til elitelaget av veversker som arbeidet for «Husfliden» i Oslo. I 1966 fikk de diplom fra «Den norske husflidsforening» for godt arbeid i mange år, og i 1970 ble de tildelt Norges Husflidslags hederstegn for utvist interesse for husflidssaken og for godt husflidsarbeid. «Hjemmets flid – folkets styrke», står det på diplommet.

Håndarbeid av mange slag

Også mer tradisjonelt håndarbeid mestret søstrene med glans. De broderte nydelige duker (like pene på vrangen som på rettsiden!), heklet hopetall med store og små brikker, og kreerte nette små lommestørklær med blomster og kanter av nupereller. Altfor fine til å snyte nesa med! Selvfølgelig sydde de også sine egne bunader, Østfoldbunad på Petra og Løkendrakt på Margit.

Musikk, sang – og Hebron

Mange superlativer kan knyttes til søstrene Spedstad, som ble kalt «Spedstadjentene» på folkemunne. De var flinke, flittige og fromme, og deltok mye på kirkelige møter, særlig i bedehuset «Hebron» som lå like

ved hjemmet deres. Begge var med i sangkor, og Petra var dyktig på orgel og en flittig brukt akkompagnatør. Gitar spilte de også begge to.

Petra ble aldri lærer, som hun gjerne ønsket, men hun var søndagsskolelærer i mange år, og søstrene innbød ofte til religiøse møter i sitt hjem fylt med antikke møbler med selvevede trekk og hjemmelagede ryer på alle golv.

Begge var flinke til å skrive, og storesøster var en etterspurt forfatter av sanger til høytidsdager som konfirmasjoner og bryllup i familien. Her var det vers med rim og rytme som ville fått enhver norsklærer til å fryde seg.

Matauk og hushold

Selv etter flytting fra gård til villa, var

det viktig å utnytte jord og hage til dyrking av mat. Under krigen hadde de villagris og høns i uthuset. Potetåker, grønnsak- og blomsterbed ble spavendt med håndkraft for å gi ekstra mat til en lang vinter

Gjestfriheten var stor på Fjeldstad, og alle som kom innom ble bevertet med kunstferdige smørbrød og en velassortert kakemeny. De plukket blåbær i skogen for syltetøy og vin, og mange fikk resepten på deres velsmakende sitronøl, brygget på enebærlåg. Oppskriftene samlet de med nydelig håndskrift i en egen skrivebok.

Verdens beste tanter

Petra og Margit fikk aldri stifte sine egne familier, men vi, deres tante- og grandtantebarn husker dem som

Dessverre er «vevboka» med flere hundre prøver av søstrenes produksjon forsvunnet, men de var også særdeles flinke med nesten alle typer av håndarbeider – ikke minst brodering. (Foto: Eva Tveter.)

Det finnes mange heklearbeider etter vevsøstrene. Det hadde de lært av sin mor, Sofie, og man måtte aldri sitte med hendene i fanget. (Foto: Eva Tveter.)

særdeles kjærlige omsorgspersoner med et ungdommelig sinn. De hadde et stort forråd av rim og regler, barnesanger og fortellinger. På slutten av sitt liv spilte de sågar inn på bånd flere gamle sanger og historier som ikke skulle gå i glemmeboka. Det var heller ikke dumt for oss barn at der alltid var velfylte kakebokser.

Miljøagenter

Uten at de tenkte bevisst på det, må vi i ettertid beundre våre veltanter for deres miljøvennlige livsførsel. Der var nøkternhet i alle valg, dyrking av egen mat, gjenbruk og omsying av gamle klær. Bruk og kast var et ukjent begrep. Klær som ikke egnert seg for nybruk ble klippet til metervis av lange remser for filleryev. Og så glade de var den

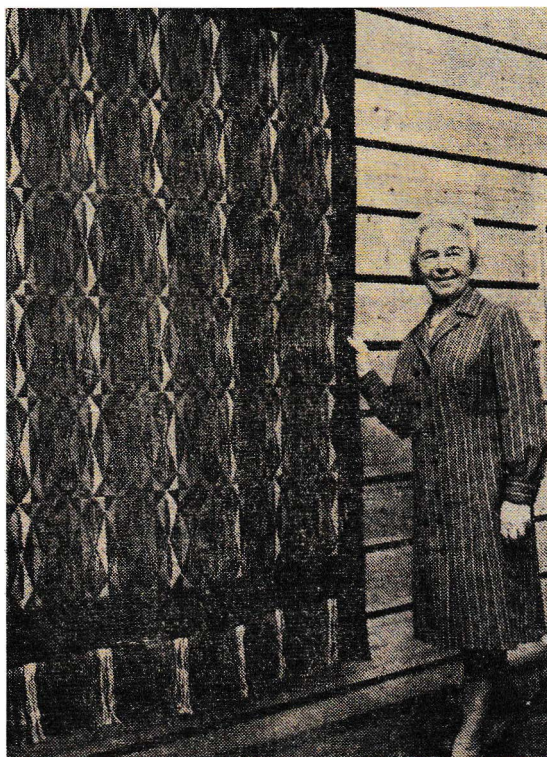
dagen som de fikk fryseboks! Der var det også orden i varebeholdningen med vakkert førte innholdslist. Frøs de på vinterstid, tok de på tykke hjemmestrikkede strømper i stedet for å skru opp varmeovnene, eller bruke mer ved. Å være andre til nytte og hjelp var en selvfølge, slik det også var å gi «tiende» av sine ganske lave inntekter. Vi minnes dem med glede.

Samarbeid med Agnes Skykkelstad

Petra og Margit Spedstad hadde i alle sine år som verversker nær kontakt med sin kusine Agnes Skykkelstad som var jevngammel med Petra, født i 1908. Agnes var leder av Den Norske Husflidsforenings vevstue fra 1945 til 1977 og var i alle disse år kusinenes nærmeste konsulent. Hun fikk bred

utdanning innen vev bl.a. ved Statens kvinnelige industriskole og Statens Håndverks- og Kunstindustriskole, og hadde mange studiereiser i Skandinavia, Sveits, Skottland, Irland og Peru.

Agnes Skykkelstad ble en skattet mønsterdesigner for veving av tekstiler og skapte et bredt utvalg av duker og løpere i damask og lin. Hun arbeidet også med dobbeltvev av forskjellige typer, også i møbelstoff. I løpet av sin karriere hadde hun flere utstillinger, bl.a. med den kjente glasskunstneren Benny Motzfeldt. Utstillingen ble behørig omtalt som en fargeharmoni og en fryd for øyet. Agnes samarbeidet også nært med husflidsdesigneren Else Poulsson. Hun fikk mange priser og utmerkelser, bl.a. Norges Husflidslags hederstegn i gull. De tre kusinene Petra, Margit og Agnes var alle fra Eidsberg og traff hverandre jevnlig både i familiesammenheng og som vevkunstnere – til stor glede for alle tre.

Tekstilkunstneren Agnes Skykkelstad fra gården Skykkelstad i Eidsberg hadde over 40 år i husflidens tjeneste og var en skattet mønsterdesigner for veving av tekstiler. Her viser hun frem et flott veggteppe i dobbeltvev. (Foto: Aftenposten.)

GUNDERSEN & NYGÅRD
MØBELFABRIK

Møbler i Furu, Bjerk og Ek

Telefon 107
MYSEN

Glasse

CELLULOSELAKKER
 Norsk fabrikat
 Det beste for møbler og metall

NORSK GLASSOVERK
 MYSEN

C. BEYER OLSEN

OSLO
 Dronningensgt. 14
 Telef. 24 202

 BERGEN
 Nygt. 5
 Telef. 0948